

Iwa Kuchciak

Korzyści z wymiany informacji dla mikro i małych przedsiębiorstw

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 80, 387-395

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IWA KUCHCIAK

Uniwersytet Łódzki

KORZYŚCI Z WYMIANY INFORMACJI DLA MIKRO I MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW

Wprowadzenie

Informacja gospodarcza i kredytowa stanowi jeden z ważniejszych zasobów niezbędnych podmiotom gospodarczym do prowadzenia działalności i jednocześnie odgrywa kluczową rolę w procesie zarządzania należnościami i zobowiązaniami. Dostęp do usług finansowych jest szczególnie istotny w przypadku mikro i małych przedsiębiorstw, dla których pozyskanie kapitału na rozwój i inwestycje, a następnie zachowanie płynności finansowej stanowi podstawę ich rozwoju.

W dostępie do informacji można zaobserwować asymetrię między podmiotami ubiegającym się o finansowanie i podmiotami udzielającymi finansowania. Widoczne jest to w relacjach mikro i małych podmiotów gospodarczych z bankami oraz w przypadku korzystania z odroczonej terminowości płatności w obrocie gospodarczym. Tym samym informacja gospodarcza i kredytowa odgrywa kluczową rolę w procesie podejmowania decyzji gospodarczych i stanowi jeden z ważniejszych zasobów niezbędnych podmiotom gospodarczym do prowadzenia działalności.

Celem opracowania jest wskazanie znaczenia wymiany informacji gospodarczej oraz kredytowej dla mikro i małych przedsiębiorstw. Uwaga zostanie zwrócona również na rolę wymiany informacji w ograniczaniu asymetrii informacji oraz scharakteryzowany zostanie stan wraz z potencjalnymi kierunkami rozwoju rynku wymiany informacji w Polsce.

1. Funkcjonowanie rynku wymiany informacji kredytowych

Jednym z podstawowych problemów, jakie napotykają podmioty gospodarcze, jest dostępność źródeł finansowania. Rozwiązaniem ułatwiającym dostęp do środków pieniężnych jest rozwój rynku wymiany informacji. Obejmuje on dwa segmenty. Pierwszym z nich jest rynek wymiany informacji kredytowej. Wymiana informacji może odbywać się¹:

---

¹ Istnieją także biura publiczno-prywatne. Szerzej: T. Jappelli, M. Pagano, *Information sharing, lending, and defaults: Cross-country evidence*, „Journal of Banking and Finance” 2002, nr 26, s. 2017–2045.

1. Na drodze nieformalnych kontaktów między bankami, na zasadzie dobrowolności. Przykładem są prywatne biura kredytowe, które funkcjonują na zasadzie wzajemności, gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji przekazywanych dobrowolnie przez ich członków (np. Experian, Dun & Bradstreet Corporation). Prywatne biura kredytowe zwykle zapewniają wiarygodne dane dotyczące kredytów konsumenckich oraz kredytów udzielanych mikro, małym i średnim podmiotom gospodarczym. Dzięki temu zapewniają one pełniejszy obraz rynku kredytowego².
2. Poprzez sformalizowane struktury, w oparciu o regulacje prawne. Przykładem są publiczne biura kredytowe, które tworzone są przez władze państwowe i zarządzane przez banki centralne w celu monitorowania bezpieczeństwa i solidności sektora finansowego (np. Meksyk – *Public Registry of Credit Information*, Brazylia – *Credit Risk Center*). Publiczne biura kredytowe sporadycznie zawierają kompleksowe dane o wszystkich rodzajach zadłużenia, zwykle bowiem w krajach obowiązują różne ustawowe progi, poniżej których nie ma obowiązku przekazywania informacji o kredytobiorcy³.

Poza formalną formą biura informacji kredytowej funkcjonują w oparciu o bardzo różne regulacje prawne i wypracowane praktyki. Niezmiernie istotną kwestią jest rodzaj wymienianych informacji. Część biur wymienia jedynie negatywne informacje o kredytobiorcach. Bardziej rozbudowane systemy wymiany informacji obejmują zarówno informacje negatywne, jak i pozytywne. Obejmują one historię kredytową, nawet gdy nie było żadnych zaległości wraz z dodatkowymi informacjami. Takie rozwiązanie jest zdecydowanie bardziej korzystne dla kredytobiorcy, gdyż buduje pozytywną historię kredytową i ułatwia pozyskanie kolejnego kredytu. Niekiedy biura kredytowe oferują informacje wzbogacone o informacje gospodarcze, np. scalane z informacjami z innych źródeł (rejstry urzędowe, karne, podatkowe).

Różnice w funkcjonowaniu biur kredytowych widoczną są także w przypadku⁴:

- okresu przechowywania danych po wygaśnięciu zobowiązania,
- regulacji prawnych w zakresie obowiązku przekazywania danych do biur kredytowych (ustawowy obowiązek przekazywania, zobowiązania umowne),
- zasad dostępu do danych gromadzonych w biurze kredytowym (tylko instytucje bankowe i finansowe, podmioty z sektora pozabankowego),
- warunków przekazywania danych obejmujących kwestie ochrony danych osobowych oraz wysokości opłat za dostęp do informacji oferowanych przez biura kredytowe.

---

² Por. T. Jappelli, M. Pagano, *Information Sharing in Credit Markets: A Survey*, Center for Studies in Economics and Finance, Working Paper 36, March 2000, s. 20–25.

³ IFC, *Access To Finance Annual Review Report 2010*, s. 10.

⁴ T. Jappelli, M. Pagano, *Role and Effects of Credit Information Sharing*, Working Paper No. 136, April 2005, s. 16–20.

Istnieje wiele opracowań w literaturze zagranicznej jednoznacznie wskazujących na znaczenie biur wymiany informacji kredytowych w rozwiązywaniu problemu istnienia asymetrii informacji między kredytodawcą a kredytobiorcą oraz wpływem wymiany informacji na rozwój rynku kredytowego. W skali makroekonomicznej można odnotować wpływ rozwoju rynku wymiany informacji na wzrost tempa popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego, który przekłada się na wzrost gospodarczy, stabilność gospodarczą i rozwój sektora prywatnego⁵.

Mikro i małe przedsiębiorstwa w wyższym stopniu polegają na finansowaniu własnym niż duże podmioty gospodarcze. Dostęp do bankowych źródeł finansowania w przypadku mikroprzedsiębiorstw stanowi 30% wartości uzyskiwanego finansowania przez średnie podmioty i mniej niż połowę w stosunku do dużych przedsiębiorstw⁶.

Wśród dostępnych wyników badań można wskazać liczne analizy ilustrujące zwiększoną dostępność długoterminowych źródeł finansowania dla sektora mikro i małych przedsiębiorstw dzięki funkcjonowaniu rynku wymiany informacji⁷. Dostępność ta rozpatrywana jest zarówno od strony większej możliwości pozyskania finansowania, jak i lepszych warunków uzyskanego kredytu oraz szybszej procedury kredytowej⁸. Korzystniejsze warunki pozyskania finansowania wynikają z ograniczenia ryzyka kredytowego ponoszonego przez banki⁹ dzięki wymianie informacji kredytowej przekładającej się na poprawę jakości portfela kredytowego¹⁰ i zrównoważony rozwój działalności kredytowej wpływający na wysokość oprocentowania kredytów¹¹.

W najnowszych badaniach zweryfikowane zostało także zagadnienie istnienia powiązania między wymianą informacji, prawami wierzycieli i strukturą zadłużenia. Zgodnie z jego wynikami wyższy poziom wymiany informacji wspomagany istnieniem publicznych

⁵ S. Djankov, C. McLiesh, A. Shleifer, *Private credit in 129 countries*, „Journal of Financial Economics” 84, 2007, 299–329. Por. J. Houston, C. Lin, P. Lin, Y. Ma, *Creditor rights, information sharing, and bank risk taking*, „Journal of Financial Economics” 2010, nr 96, s. 485–512.

⁶ IFC, *Access To Finance Annual Review Report 2010...*, s. 9.

⁷ Na przykładzie USA zademonstrowany został wpływ biur kredytowych na wzrost liczby niedużych kredytów wśród małych podmiotów gospodarczych, a co więcej, rozszerzenie akcji kredytowej w stosunku do podmiotów, w przypadku których brak informacji kredytowej spowodowałby decyzję o nieudzieleniu finansowania. A. Berger, S. Frame, N. Miller, *Credit Scoring and the Availability, Price and Risk of Small Business Credit*, „Journal of Money, Credit, and Banking” 2005, s. 191–222.

⁸ T. Jappelli, M. Pagano, *Information sharing in credit markets*, „Journal of Finance” 1993, nr 43 (5), s. 1693–1718; Por. I. Love, N. Mylenko, *Credit Reporting and Financing Constraints*, World Bank Policy Research Working Paper 3142, 2003.

⁹ A.J. Padilla, M. Pagano, *Endogenous communication among lenders and entrepreneurial incentives*, „The Review of Financial Studies” 1997, s. 205–236.

¹⁰ Szerzej: J.G. Kallberg, G.F. Udell, *Private Business Information Exchange in the United States*, in *Credit Reporting Systems and the International Economy*, by Margaret J. Miller, 203–228. Cambridge, MA: The MIT Press, 2003. Por. M. Brown, T. Jappelli, M. Pagano, *Information sharing and credit market performance: firm-level evidence from transition countries*, „Journal of Financial Intermediation” 2009, nr 18 (2), s. 151–172.

¹¹ Wskazuje się także na możliwość ograniczenia instytucjom finansowym czasu i kosztów o 25% lub nawet więcej i redukcji wskaźników niewypłacalności od 40 do 80, IFC, *Access To Finance Annual Review Report 2010...*, s. 12. Por. M. Brown, T. Jappelli, M. Pagano, *Information Sharing and Credit: Firm-Level Evidence from Transition Countries*, Swiss National Bank, Zurich, 2006, s. 10–28.

lub prywatnych biur wymiany informacji skorelowany jest z wyższym udziałem długoterminowego zadłużenia w ogólnej jego strukturze¹².

2. Funkcjonowanie rynku wymiany informacji gospodarczych

Poza wymianą informacji kredytowych także wymiana informacji gospodarczej stanowi trzon rynku wymiany informacji. Rola, jaką pełni wymiana informacji gospodarczych, widoczna jest w procesie podejmowania przez przedsiębiorstwa decyzji dotyczących podjęcia współpracy lub jej kontynuowania z innym podmiotem oraz warunków dokonywanych transakcji.

Podstawowym problemem, z jakim zmagają się mikro i małe przedsiębiorstwa, jest wydłużanie terminów płatności utrudniające zachowanie płynności finansowej. Stosowanie kredytu kupieckiego w transakcjach jest popularną formą także w odniesieniu do małych podmiotów gospodarczych. W 2011 roku 19,1% przedsiębiorstw zatrudniających do 25 osób stosowało odroczony termin płatności. Sprzedaż towarów lub świadczenie usług z odroczonym terminem płatności (kredyt kupiecki) wiąże się z ryzykiem braku płatności ze strony kontrahentów¹³. Przyczyną nieotrzymania należności mogą być opóźnienia w otrzymywanych przez kontrahenta płatnościach lub jego bankructwo. Na niektórych rynkach zagrożeniem mogą być zmiany sytuacji ekonomicznej i politycznej w kraju dłużnika. Niepokojącym zjawiskiem są długie terminy realizacji płatności. Zmiany w przeciętnym okresie realizacji płatności prezentuje tabela 1.

Tabela 1

Przeciętny czas realizowania płatności w dniach w Europie

Rodzaje płatności	2007	2008	2009	2010
B-2-C	42	40	41	39
B-2-B	59	56	57	55
Sektor publiczny	69	65	67	63

Źródło: *European Payment Index 2010*, Intrum Justitia 2010, s. 6.

W branżach pod uwagę latach widoczne są wahania długości terminu realizacji płatności. Niepokojące są momenty wydłużania czasu realizacji płatności. Dla porównania, w Polsce w 2010 roku płatności B-2-C realizowane były w 32 dni, płatności B-2-B 35 w sektorze publicznym wynosiły 40 dni, czyli w krótszych terminach niż średnia krajów europejskich.

¹² M. Score, C. Zhang, *Information Sharing, Creditor Rights, and Corporate Debt Maturity*, 2010, http://www.utwente.nl/igs/conferences_events/international_corporate_financ/Full%20papers/9%20paper%20Sorge%20and%20Zhang.pdf (14.12.2011).

¹³ W literaturze zjawisko to określane jest mianem ryzyka kredytu kupieckiego. J. Kukielka, M. Matusiak, J. Jaworski, *Bezpieczny obrót gospodarczy, czyli jak ograniczyć ryzyko handlowe w transakcjach krajowych i eksportowych. Poradnik dla przedsiębiorców*, Warszawa 2008, s. 5.

Wydłużenie terminu płatności przekłada się na powstawanie opóźnień w płatnościach. Ze-stawienie dla Polski w kolejnych latach przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Opóźnienie płatności w dniach w Polsce

Rodzaje płatności	2008	2009	2010
B-2-C	16,6	18	15
B-2-B	17,1	18	15
Sektor publiczny	20,2	24	20

Źródło: opracowanie na podstawie *European Payment Index 2008*, Intrum Justitia 2008, s. 30, *European Payment Index 2010...*, s. 31

Opóźnienia w realizacji płatności występują nie tylko w Polsce. Dane krajowe można odnieść do wyników międzynarodowych. Długość średniego opóźnienia w 2010 roku w krajach europejskich wynosiła 18 dni, podczas gdy w Polsce zgodnie z tym badaniem ukształtowała się ona na niższym poziomie w przypadku płatności B-2-C oraz B-2-B, wynoszącym 15 dni i nieco dłuższym dla sektora publicznego – 20 dni¹⁴.

Opóźnienia w płatności są wskazywane jako kluczowa przyczyna pojawiania się zatorów płatniczych. Występowanie ich stanowi poważny problem gospodarczy¹⁵. Utrudniają one lub nawet uniemożliwiają terminową realizację zobowiązań przez przedsiębiorstwo, uzyskanie w terminie płatności od swoich kontrahentów za sprzedane wyroby lub usługi¹⁶. Wreszcie próba rekompensaty niezapłaconych należności powodować może wzrost cen i tym samym powstanie presji inflacyjnej¹⁷.

W 2010 roku aż 84% badanych przedsiębiorstw zadeklarowało, iż zetknęło się ze zjawiskiem niepłacenia bądź płacenia po terminie przez kontrahentów lub/i zgłaszało trudności ze ściąganiem należności. Wśród nich problem ściągania należności w nieco większym stopniu dotknął sektor MSP oraz branżę budowlaną. Najczęściej wymienianą przyczyną opóźnień w płatnościach i/lub niepłacenia za należności były trudności finansowe kontrahentów¹⁸. W kwietniu 2011 roku 53% przedstawicieli przedsiębiorstw uznało, że zjawisko nieterminowego regulowania należności występuje często¹⁹.

¹⁴ *European Payment Index 2010...*, s. 31.

¹⁵ Szerzej: J. Albert, T. Leader, *Review of the effectiveness of European Community legislation in combating late Payments*, Contract 30-CE0039936/00-92, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/files/late_payments/doc/finalreport_en.pdf (12.12.2011).

¹⁶ *Late Payment of Commercial Debt*, Research Paper 97/25, 12 February 1997, s. 3.

¹⁷ *Rynek zarządzania wierzytelnościami w Polsce oraz perspektywy jego rozwoju do 2014 r.*, Instytut Badań nad Gospodarką Krajową, Warszawa, październik 2010, s. 5–8.

¹⁸ *Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w II kw. 2011 oraz prognoz koniunktury na III kw. 2011*, NBP 2011, s. 40.

¹⁹ *Raport BIG. Wskaźnik Bezpieczeństwa Działalności Gospodarczej*, BIG InfoMonitor, kwiecień 2011, s. 7–9.

Wyniki te potwierdzają badania zatorów płatniczych przeprowadzane przez Dun & Brastreet w Polsce w sześciu branżach: budowlanej, metalowej, spożywczej, spedycyjnej, RTV/AGD i kosmetycznej. Zgodnie z wynikami wzrosły one w 2010 roku o 15% (do 7,75 mld zł) w porównaniu z rokiem 2009. Podobnie w porównaniu z 2009 rokiem zwiększyła się o 12% liczba nieuregulowanych na czas faktur, zaś średnia zaległość w zapłacie wynosiła 18 dni w przypadku umów między przedsiębiorstwami i 24 dni, gdy jej stronami są władze publiczne. Ponad 70% przedsiębiorstw, które mają problemy z odzyskiwaniem płatności, stanowią małe podmioty. Dla nich problemem jest już 5000 zł zaległości²⁰.

3. Stan obecny rynku wymiany informacji i postrzeganie jej znaczenia przez przedsiębiorców

Działania legislacyjne w połączeniu z podejmowanymi przez rząd i instytucje wspierające przedsiębiorczość działaniami na rzecz promowania współpracy między podmiotami wpłynęły na rozwój rynku wymiany informacji kredytowej i gospodarczej w Polsce. U nas podstawy prawne wymiany informacji regulowane są szeregiem przepisów prawnych, wśród których należy wymienić:

- ustawę Prawo bankowe²¹,
- ustawę o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych²²,
- ustawę o elektronicznych instrumentach płatniczych²³,
- ustawę o ochronie danych osobowych²⁴,
- przepisy regulujące dostęp do baz publicznych (utworzonych np. przez ZBP).

Obecnie na rynku informacji gospodarczej funkcjonują przede wszystkim działające na podstawie ustawy biura informacji gospodarczej, tj. InfoMonitor BIG SA²⁵, Krajowy Rejestr Długów BIG SA²⁶ i ERIF BIG SA²⁷. Liderem na rynku wymiany informacji kredytowej jest Biuro Informacji Kredytowej SA. W 2011 roku z inicjatywy Krajowego Związku Banku Spółdzielczego oraz Grupy Założycielskiej Banków Spółdzielczych powołane zostało Krajowe Biuro Informacji Kredytowej Sp. z o.o.²⁸ Poza tym informacje o dłużnikach

²⁰ A. Fandrejewska, *Coraz mniej firm płaci w terminie*, „Parkiet”, 26.07.2011, <http://www.parkiet.com/arttykul/1077642.html> (15.12.2011).

²¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, DzU nr 140, poz. 939, z późn. zm.

²² Ustawa z dnia 9 czerwca 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, DzU nr 50, poz. 424.

²³ Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych, DzU nr 169, poz. 1385.

²⁴ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, DzU nr 133, poz. 883, z późn. zm.

²⁵ W 2011 r. biuro informacji dysponowało 5,6 mln informacji o zaległym zadłużeniu przedsiębiorców i konsumentów.

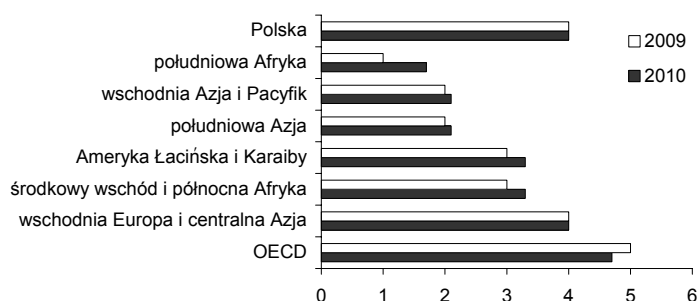
²⁶ Na koniec stycznia 2011 r. w bazie KRD BIG S.A. znajdowało się w ponad 2 mln dłużników.

²⁷ Po pierwszym półroczu 2011 r. w Rejestrze Dłużników ERIF znajdowało się blisko 750 tys. rekordów. W ciągu zaledwie trzech miesięcy liczba obecnych tam długów wzrosła aż o ponad 30%. Wartość zadłużeń wpisanych do rejestru przekroczyła 3 mld złotych.

²⁸ <http://www.kbik.pl> (12.12.2011).

posiadają windykatory, fundusze sekurytyzacyjne, podmioty zajmujące się zarządzaniem i obrotem wierzytelnościami, wywiadownie gospodarcze oraz agencje ratingowe.

Miarą służącą do określenia pokrycia rynku wymiany informacji w Polsce na tle innych krajów jest wskaźnik pokrycia rynku wymiany informacji. Wartości tego wskaźnika w latach 2009–2010 przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Wskaźnik pokrycia rynku wymiany informacji (0–6)

Źródło: opracowanie na podstawie *Doing Business, Poland, 2010*, *Doing Business, 2011*, *Making a Difference for Entrepreneurs*, The World Bank and the International Finance Corporation 2011, s. 188.

W Polsce wskaźnik pokrycia rynku wymiany ukształtował się na poziomie średniej dla krajów wschodniej i centralnej Azji, wynoszącym też 4, lecz poniżej średniej dla krajów o wysokich dochodach, należących do OECD – 4,7. Wielkość tego wskaźnika nie uległa zmianie od 2008 roku, systematycznie natomiast zwiększał się udział ujętych w rejestrze kredytowym kredytobiorców – z 51,5% do 91,7%²⁹.

Na szczeblu krajowym oraz międzynarodowym podejmowanych jest szereg inicjatyw mających na celu uświadomienie przedsiębiorcom korzyści wynikających z wymiany informacji. W zakresie promowania wymiany informacji kredytowych aktywnie działają następujące instytucje: International Finance Corporation (IFC)³⁰, Association of Consumer Credit Information Suppliers (ACCIS)³¹ czy też Grupa Ekspertów Komisji Europejskiej do spraw Historii Kredytowej. Ich rola sprowadza się do podejmowania działań na rzecz rozwoju biur kredytowych, dostarczania wsparcia dla nowo powstających instytucji wymiany informacji ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia dla rozwoju rynku kredytowego dla sektora MSP, promowania rozwoju dodatkowych usług na bardziej dojrzałych rynkach wymiany informacji oraz wymiany doświadczeń między krajami w zakresie rozpowszechniania informacji kredytowych.

²⁹ *Doing Business, Poland, 2010...*, s. 43.

³⁰ W 2010 r. w ramach programu IFC's Global SME Banking Advisory Services Program zrealizowanych zostało 61 projektów wspierających pozyskanie finansowania przez sektor MSP o łącznej wartości 81,9 mln USD. Szerzej: IFC, *The SME Banking Knowledge Guide*, 2009, s. 3–80.

³¹ <http://www.accis.eu/> (15.12.2011).

Istnieje wiele opracowań wskazujących na skuteczność działania biur informacji gospodarczej i postrzegania ich roli w odzyskiwaniu niespłaconych należności. Pierwsze z nich zostało przeprowadzone w 2006 roku przez Ministerstwo Gospodarki. Jego celem było zebranie informacji na temat efektów wprowadzenia w 2003 roku ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Zgodnie z jego wynikami, pomimo niedoskonałości tej ustawy, 56% przedsiębiorców i organizacji przedsiębiorców zadeklarowało, że korzysta z biura informacji, a 20% ankietowanych odpowiedziało, że zamierza korzystać. Ci z respondentów, którzy wskazali, że zamierzają korzystać z usług biura, stwierdzili, iż skorzystanie z wymiany informacji może przyczynić się do poprawy zarządzania ryzykiem kredytowym i operacyjnym, weryfikacji nierzetelnych dłużników oraz przyczyni się do zwiększenia skuteczności windykacji należności³².

Na pozytywne efekty rozwoju rynku wymiany informacji wskazali przedsiębiorcy, którzy zostali poddani badaniom w 2010 roku na zlecenie Rejestru Dłużników ERIF przez SMG/KRC Millford Brown. 76,3% przedstawicieli przedsiębiorstw uznało, iż znalezienie się w rejestrze dłużników może być czynnikiem skłaniającym przeciętnego dłużnika do spłaty swoich długów. Obawę o utratę wiarygodności po dokonaniu wpisu do rejestru dłużników wyraziło 72,3% badanych przedsiębiorstw, podczas gdy na trudności w pozyskaniu kolejnych odroczonej terminów płatności wskazało 31,2% badanych³³.

Wyniki te potwierdzają wnioski zawarte w raporcie BIG InfoMonito z 2011 roku. Zgodnie z nimi historia współpracy jest bardzo ważna dla przedsiębiorstw, gdyż aż 69% z nich udzieliło odpowiedzi, iż odmawia niektórym klientom dostarczenia usługi lub wystawienia faktury z odroczoną płatnością ze względu na złą historię współpracy³⁴.

O pozytywnej ocenie skuteczności rejestru dłużników świadczy także wynik odpowiedzi na pytanie o uniknięcie nawiązania współpracy z nierzetelnymi kontrahentami dzięki korzystaniu przez nich z informacji zawartych w rejestrach dłużników. W skali od 0 do 9, gdzie 0 oznaczało zdecydowanie nie, a 9 zdecydowanie tak, średnia udzielonych odpowiedzi przez przedsiębiorców wyniosła 7,14. W przypadku pytania o zapobiegnięcie sprzedaży produktów/usług nierzetelnym klientom indywidualnym średnia była nawet wyższa i wyniosła 7,23. Uzyskane odpowiedzi świadczą o silnym akcentowaniu prewencyjnego wykorzystania rejestru dłużników w rozwiązywaniu problemu niespłaconych wierzytelności przez przedsiębiorstwa.

Przedstawione wyniki badań świadczą o rosnącej świadomości wśród przedsiębiorstw dotyczącej znaczenia wymiany informacji, szczególnie tej gospodarczej. W kontekście rosnącego udziału kredytu kupieckiego w wartości sprzedaży oraz wspomnianych licznych negatywnych konsekwencji powodowanych niespłacaniem należności w wyznaczonych

³² *Ocena skutków regulacji problemów występujących na rynku informacji gospodarczych*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2008, s. 31–32.

³³ *Wiedza Polaków o biurach informacji gospodarczej i postawy wobec niespłaconych długów*, <http://www.naszedlugi.pl/admin/docs/final-a-b-kwarciak-erif-prezentacja-27-maja-2010.pdf> (15.12.2011).

³⁴ *Raport BIG. Wskaźnik Bezpieczeństwa Działalności Gospodarczej...*, s. 7–9.

terminach poprawa przejrzystości obrotu gospodarczego oraz zwiększanie dostępu do rynku kredytowego dzięki wymianie informacji kredytowych jest niezmiernie ważna.

Podsumowanie

Niezaprzeczalnej roli wymiany informacji kredytowej należy upatrywać w wynikach raportów dotyczących zalet rozwoju rynku wymiany informacji kredytowych dla sektora MSP oraz opracowaniach jednoznacznie wskazujących wzrost świadomości przedsiębiorców na temat pozytywnej roli wymiany informacji gospodarczej w poprawie bezpieczeństwa obrotu. Pewne trudności w efektywnym korzystaniu z biur wymiany informacji związane są z dużym rozproszeniem rejestrów, które działają niezależnie od siebie, niedostatecznej współpracy i wymiany informacji pomiędzy nimi. Mogą one wynikać z faktu, że dopiero od kilku lat funkcjonuje w Polsce rynek wymiany informacji.

Szans rozwoju rynku wymiany informacji należy upatrywać w nowelizacji przepisów prawnych. Dopiero nowa ustawa o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych stworzyła rozwiązania, które pod względem wiarygodności danych, w tym możliwej współpracy z bankowymi bazami danych, szybkości przepływu informacji oraz bezpieczeństwa przetwarzania i transferu nie odbiegają od rozwiązań przyjętych w innych państwach europejskich. W przypadku wymiany informacji kredytowych dopiero znowelizowana ustawa o kredycie konsumenckim nałożyła na instytucje udzielające kredytów zobligowany obowiązek działania zgodnego z zasadą *responsible lending*, na mocy której m.in. ocena ryzyka kredytowego odbywać będzie się na podstawie informacji uzyskanych od klienta, pochodzących z baz danych lub ze zbioru danych kredytodawcy.

Prawdopodobnie potrzeba będzie kilku kolejnych lat, aby wprowadzone ustawami zmiany mogły być ocenione pod kątem ich efektywności na rynku wymiany informacji, w tym ich znaczenia dla tak ważnych w gospodarce mikro i małych podmiotów gospodarczych. Proces ten może zostać przyspieszony dzięki prowadzeniu na szerszą skalę kampanii promocyjnej i edukacyjnej przez funkcjonujące na rynku biura wymiany informacji we współpracy z władzami państwowymi i instytucjami wspierającymi przedsiębiorców.

THE BENEFITS OF INFORMATION EXCHANGE FOR MICRO AND SMALL ENTERPRISES

Summary

Information sharing can have important effects on the micro and small enterprises activity. The aim of this paper is to offer a comprehensive overview of the economic effects of information sharing systems, joining together theory and empirical aspects. Moreover the paper shows the development in exchange of information in Poland over the past years, including the perception of the role of the exchange of information, in the opinion of the companies.

Translated by Iwa Kuchciak